

OKÉNKO

DO FARNOSTI

VYDÁVÁ FARNOST SV. VÁCLAVA V LETOHRADĚ

Ročník XXXIII

Červen 2024

číslo 6

Pohotovost

Být v roli žebráka
a přesto mít vědomí
že jsi nepřišel nevhod
že jsi očekáván

Když všechny pokusy nevyšly
že právě zde
je mys dobré naděje
a náruč nastavená
zachytit před pádem

V nejistém bojování
mít vedle sebe někoho
kdo ti pomůže
i nad bolestí
zvítězit

Josef Veselý

Být člověkem znamená být odpovědný. Znamená to hanbit se nad nezaviněnou bídou. Znamená to, být hrdý na vítězství, kterého dosáhli kamarádi. Znamená to cítit, že přiložíme-li svůj kamínek k ostatním, pomůžeme stavět svět. *A. de Saint Exupéry*

Naděje není v přesvědčení, že něco dobře dopadne, ale jistota, že má něco smysl – bez ohledu na to, jak to dopadne.

Václav Havel

Úvodem

Je horší postřelení premiéra, nebo vražda dvou mladých lidí? Panu Ficovi přejeme brzké uzdravení, ale proč se nezasadil za vyšetření vraždy Jána Kuciaka a jeho milé? Léta sledujeme, kdo nenávisťně poštvává jedny proti druhým a kdo je pokrytcem.

V pražském arcibiskupství se sešli kumpáni M. Zemana a také pan kardinál Duka. Řadě osobností se to nelíbilo. Arcibiskupství vydalo prohlášení, že pan kardinál je věrný svým přátelům. Pan kardinál léta prohlašuje prezidenta Václava Havla ze svého přítele, ale když prezident Václav Klaus veřejně Václava Havla špinil, mrzelo mě, že se jej pan kardinál nezasadil.

Prof. Karlu Skalickému, významnému teologovi, blahopřejeme k devadesátinám a děkujeme mu za jeho práci, odvahu a lidskost.

Čtyřletý hošíček, trpící těžkou formou nemoci motýlích křídel, se ptal babičky: „Máš radost ze života? Já se raduju.“

Mnoho lidí bláhově vidí v EU nepřítele, ničí demokracii a nahrávají Rusku. /v

Před 80-ti léty se spojenci vylodili v Normandii.

„Zatímco západní spojenci přinesli Evropě po vylodění v Normandii svobodu, jež se postupně proměnila v rozkvet a prosperitu, Rusové jen dobývali území, na němž nastolili novou totalitu, bezpráví, nelidské poměry, bídu a zmar, zkrátka svůj ‚ruský svět‘. Jedni osvobodovali, druzí okupovali a kolonizovali. V prvním případě je dodnes co oslavovat, v tom druhém lze leda skřípat zuby.“

Jan Scheinost

Správčelili jsme se s ukrajinskou rodinou. Přirostla nám k srdci. Jejich starší syn dovrší 18 let a tak trneme, zda táta a syn budou muset narukovat na frontu. Uznáváme, že svobody je hoden ten, kdo ji brání. Také bychom svobodu bránili, ale za blízké nám krvácí srdce. Válka útočící na mírumilovného souseda je zločinem, ale při obraně vlasti je posvátnou povinností. /v

Bez statečnosti jsou všechny ctnosti jako vdovy.

Lactantius

Pokora není pocitem méněcennosti. Mohu mít dobré sebevědomí, ale pokora se nepovyšuje nad druhé. Má je za úctyhodné. Tak pokora ústí v lásku ke všem tvorům.

Milióny lidí touží po nesmrtelnosti a přitom nevědí co mají dělat, když v neděli odpoledne přší.

Suzan Ertz

Co o mně lidé říkají, není moje věc.

Jsem, kdo jsem a dělám to co dělám.

Nic neočekávám a všechno přijímám.

A to dělá život jednodušší.

Žijeme ve světě, kde jsou pohrby důležitější než zesnulí, manželství je důležitější než láska, vzhled je důležitější než duše.

Žijeme v obalové kultuře, která opovrhne obsahem.

Sir Anthony Hopkins

Švýcarské seniorky zažalovaly svůj stát za nedostatečnou péči o ochraně klimatu.

Evropský soud pro lidská práva potvrdil, že Švýcarsko porušilo základní lidská práva občanů. A že došlo k porušení práva na respektování soukromého a rodinného života (čl. 8 Úmluvy), které v pojetí soudu zahrnuje i právo na příznivé životní prostředí, a práva na spravedlivý proces (čl. 6 Úmluvy)...

Najdou se i u nás nejen babičky, které podpoří naše aktivisty?

Tereza Boučková

V Česku až třetina vyprodukovaného jídla skončí v koši. Podle tříletého výzkumu vědců z brněnské Mendelovy univerzity jednotlivců v Česku vyhodí v průměru 36,4 kilogramů jídla ročně, v sídlištní zástavbě je to dokonce 53 kilogramů na osobu. Zvláště chudší lidé neumějí s jídlem hospodařit. Ve slevách nakoupí větší množství jídla, než jsou schopni spotřebovat a správně uchovat.

PROČ SE ŠIDÍME?

„Když Kristus přichází na svět, říká: Otče, oběti ani dary jsi nechtěl, ale dal jsi mi tělo. V zápalné oběti ani v oběti za hřích, Bože, jsi nenašel zalíbení. Proto jsem řekl: Zde jsem, abych konal, Bože, tvou vůli, jak je o mně v tvé knize psáno.“ (Žid 10: 5-7)

Ježíš je rád člověkem, jedním z nás. Těší jej ukazovat nám, jak si Bůh představuje život člověka, který je Božím obrazem.

Ježíš nám daroval významnou Hostinu, řekl: „Vezměte a jezte z tohoto chleba, je to mé tělo. Z mého kalicha pijte všichni (všichni jste mou nevěstou). Je to má krev, která zpečetuje smlouvu a prolévá se za mnohé na odpuštění hříchů.“ (Srov. Mt 26: 26-28)

„Nebudete-li jíst tělo Syna člověka a pít jeho krev, nebudete mít v sobě život. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já ho vzkřísím v poslední den. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, zůstává ve mně a já v něm. Ten, kdo mne jí, bude mít život ze mne.“ (Srv. J 6: 53-57)

V druhém tisíciletí křesťanství se ale křesťané neodvažovali Ježíšovo pozvání k jeho Hostině přijímat. Nad Ježíšovými slovy převážilo vědomí jejich hříšnosti.

Kněžstvo zanedbalo vyučování o Božím slovu, neříkalo lidem, že Ježíšova Hostina není odměnou, ale posilováním hladových a zubožených, a že Ježíš zve k svému stolu každého hříšníka, který se chce napravit. Po staletí bylo Písmo pro běžné lidi nedostupné.

Umírajícím se nosilo jen Tělo Páně a byli krmeni do úst (nemluvnata a bezmocné krmíme) – tak se zapomnělo přijímání „na ruku“ a „pod obojí způsobou.“

Nevzdělání kněží i dnes nutí lidi přijímat „vkleče“, ač tak sami nečiní a nikdy nečinili. Šidí lidi o přijímání Krve Páně přes Ježíšův výslovný záměr. Jejich „ministranti“ se opovážlivě proti Ježíšovým slovům urputně staví.

Tisíc let jsme se šidili o Ježíšovu vzácnou pohostinnost, ve které se nám úplně dává.

Řada Ukrajinců ve válce přišla o ruce, litujeme je, že nemají možnost pohladit rukou své drahé ... Ježíš si své tělo ponechal, aby se nás mohl dotknout, pohladit nás, obejmout a prostoupit. My jeho tělesný dotyk necítíme, ale jemu jej dopřejme - mysleme také trochu na něj. Jeho objetí můžeme přijímat rozumem. Těšíme se, že jednou navždy spočine v jeho náručí.

Tisíc let jsme zůstali třet na půlce cesty Ježíše k nám. Právem jsme žasli nad sestupováním Boha mezi nás. Ale zůstali jsme na půl cesty. Vrcholem bohoslužby se pro nás stalo proměňování chleba a vína a jejich pozdvihování. Místo Ježíšovy nabídky: „Vezměte, jezte a pijte,“ jsme se klaněli a okuřovali Ježíšovo tělo a jeho krev (ač nás Ježíš k něčemu takového nevybízí).

OTEVŘENÝ DOPIS FRANTIŠKOVI

V reakci na nedávné výroky papeže Františka, v nichž v rozhovoru pro švýcarskou televizi a rozhlas vyzval Ukrajinu k jednání pod bílou vlajkou, vznikl otevřený dopis zasláný papeži prostřednictvím apoštolské nunciatury v Praze, jímž byl papež František s odkazem na výročí vydání encykliky papeže Pia XI. „S palčivou starostí“, která varovala před nacistickou ideologií, vyzván,

aby nekladl na roveň ruského agresora a bránil se Ukrajinu. Souběžně otevřený dopis papeže upozorňuje na petici evropských občanů vyzývající k další podpoře Ukrajiny.

Svatý Otče, posíláme Vám petici evropských občanů „European Appeal for Ukraine – With Deep Concern“, v níž vyzýváme své

Bůh chce přebývat v nás a uprostřed nás (ne pod způsobou chleba a vína a ve „svatostánku.“

To je mnohem závažnější událost pro nás. V našich kostelích bylo jeviště a hlediště, kněžiště a loď kostela. Ale teď už víme, že jevištěm jsme my. Splňme Ježíšovi jeho záměr a dopřejme si jeho dar, jeho hostinu. Přijmeme jeho nabídku, když nás nazývá svou nevěstou. Nemusíme se stydět za svou „chudobu“, přislíbil nám, že nás naučí novým způsobům, ukáže nám, jak se Boží nevěsta chová a jak žije.

Dokud si nepřiznáme, že Bůh má skoro ve všem jiné názory než my, a dokud se nezbavíme ošklivého zvyku nesnášet ty, kteří mluví o Bohu jinak než my, do té doby nebudeme Ježíšovými učedníky. „Kdo není se mnou, je proti mně“, říká náš Učitel.

politiky, aby nadále podporovali Ukrajinu v její spravedlivé obraně proti ničím nezapříčiněné ruské agresi. Ukrajinci nebojují jen za svou nezávislost a demokratické zřízení své země, ale také za křesťanské hodnoty lidské důstojnosti a svobody. Petice je pojmenována podle encykliky Vašeho předchůdce Pia XI. ze 14. března 1937 „Mit brennender Sorge“ a iniciovala ji česká nevládní organizace Paměť národa, která dokumentuje zločiny nacismu a komunismu v České republice a sousedních zemích.

K dnešnímu dni má petice více než 3800 podpisů z více než dvaceti zemí. Jako katoličtí křesťané či jako lidé, kteří si evropské kultury váží, se s prosbou o solidaritu s Ukrajinou obracíme tímto otevřeným dopisem také na Vás, protože jste nespornou mravní autoritou, jejíž slovo má váhu. Je pro nás bolestné a nepochopitelné, že v některých svých výrociích jako byste kladl agresora a obět na touž rovinu. Mrzí nás, stejně jako to mrzí ukrajinské přátele, že Ukrajinu nepovzbudíte v její obraně, naopak naznačujete, že by měla rezignovat. Mnoho obyvatel západní Ukrajiny se přitom hlásí k řeckokatolickému vyznání a očekávali by od Vás zastání a pomoc. Svátý Otče, adresujeme Vám tento dopis, protože Vám důvěřujeme a vážíme si Vaší snahy o tolik potřebnou obnovu katolické církve a dorozumění mezi náboženstvími i mezi národy světa.

V úctě a vděčnosti iniciátoři a prvosignatáři petice

*Martin Kroupa a Lenka Karfíková
V Praze dne 14. března 2024*

Petice Společně za Ukrajinu!

Jsou dva roky od začátku války v Evropě. Rusko (navzdory sankcím a ztrátám) významně obnovuje lidské a materiální kapacity a na druhé straně statečně bojující Ukrajině se nedostává moderních zbraní ani munice. Konec války je v nedohlednu a zdá se, že evropská podpora Ukrajiny začíná uvadat. Pojdme se za Ukrajinu společně postavit touto výzvou:

My, níže podepsaní, chceme, aby se evropští lídři zavázali k těmto bodům:

1. K urychlené dlouhodobé finanční a materiální pomoci Ukrajině.
2. Ke zrušení byrokratických překážek, kterým čelí zbrojní průmysl.
3. K cíli obnovy územní celistvosti Ukrajiny.

S PALČIVOU STAROSTÍ

My, evropští občané, s palčivou starostí sledujeme poslední vývoj války proti Ukrajině. Rusko navzdory sankcím a ztrátám významně obnovuje lidské a materiální kapacity. Statečně bojující Ukrajině se na druhé straně nedostává moderních zbraní ani munice. Ve Spojených státech amerických se čím dál častěji objevují hlasy volající po snížení, nebo dokonce pozastavení dodávek potřebného vojenského materiálu. Evropská unie přes veškeré přísliby, hospodářskou a politickou moc s podporou zaostává.

Druhým z pilířů evropského projektu má být spolupráce v zahraniční a bezpečnostní oblasti, přitom ruské rakety už téměř dva roky dopadají nedaleko evropských měst a miliony nešťastných uprchlíků hledají pomoc v našich společnostech. Vladimír Putin opakovaně deklaruje, že jeho dlouhodobým cílem je obnovení sféry vlivu a dominance nejen v Ukrajině, ale také v zemích našich pobaltských partnerů a nakonec celé východní Evropy. Pokud Evropa dopustí dlouhotrvající konflikt, Rusové získají strategickou výhodu.

Jakýkoliv úspěch na Ukrajině vedení Ruské federace posílí a inspiruje v pokračování agresivní války, a je proto přímým ohrožením svobody a demokracie v Evropě i jejího integračního procesu. Obrana nezávislé a demokratické Ukrajiny je zápasem o naši společnou bezpečnost.

Proto s hlubokými obavami vyzýváme všechny evropské politiky, aby se zavázali k dlouhodobé finanční a materiální pomoci Ukrajině, zasadili se o zrušení byrokratických překážek, kterým čelí zbrojní průmysl, a obnovu územní celistvosti Ukrajiny učinili cílem zahraniční a bezpečnostní politiky EU.

Prvosignatáři

Martin Kroupa (Post Bellum / Paměť národa)
Prof. Timothy Snyder (Yale University)
prof. Timothy Garton Ash (Oxford University, UK)

prof. Remi Brague (Sorbonne Université)
prof. Alexis Nuselovici (Aix-Marseille Université, FR)

prof. Lenka Karfíková (Univerzita Karlova)
prof. Filip Karfík (Fribourg University, CZ)
Marek Mutor (Platform of European Memory and Conscience, PL)

Rebecca Harms (MEP, DE)
Milan Horacek (former MEP, DE/CZ)
Lukas Beckmann (former member of Bundestag, DE)

Ferdinand Trauttsmandorff (ambassador emeritus, AT)

Daniel Kroupa (prof., bývalý disident, CZ)
Mikuláš Kroupa (ředitel Post Bellum, CZ)
Jan Dobrovský (předseda, kolegium Paměti národa, CZ)

Jan Polouček (Post Bellum / Paměť národa)
Šimon Pánek (ředitel, Člověk v tísni)
prof. Tomáš Halík (Univerzita Karlova)
Jakub Landovský (velvyslanec při NATO)
Martin Palouš (emeritní velvyslanec)

Organizátoři petice: čeští novináři a dokumentaristé z Paměti národa

DOPIS ARCIBISKUPOVI

„Na arcibiskupství přišli lidé, kteří to s naší zemí myslí špatně. Neuměla jsem k té akci mlčet.“ S Martinou Špinkovou rozmlouvá

Ondřej Luštinec 27. dubna 2024

Přes tři tisíce lidí během dvou dnů podepsalo otevřený dopis arcibiskupovi Janu Graubnerovi, který napsala Martina Špinková, malířka a zakladatelka hospice Cesta domů. Dopis reagoval na představení publikace Spiknutí - Pravda o pokusu odstranit prezidenta ČR, které proběhlo v půlce dubna v prostorách pražského arcibiskupství.

Kardinál Dominik Duka ke knize napsal doslov. „Tato kauza, onemocnění prezidenta republiky a jak se s ní zacházelo, vypovídá o hluboké i morální krizi, kterou naše společnost prochází,“ řekl Duka ke knize v Arcibiskupském paláci, kde seděl u stolu mezi bývalým prezidentem Milošem Zemanem a herečkou Jiřinou Bohdalovou. S nimi v sále byli jako hosté například europoslankyně Kateřina Konečná z KSČM, bývalý hradní kancléř Vratislav Mynář, odsouzený (a pak Milošem Zemanem omilostněný) exšéf Lesní správy Lány Miloš Balák nebo poslanec za SPD Jaroslav Foldyna.

Den po akci vydalo pražské arcibiskupství na svém webu vyjádření uzavřené větou, že „patří k tradici církve být otevřený každému“. Martina Špinková se společně s několika respektovanými osobnostmi rozhodla poslat arcibiskupu Graubnerovi otevřený dopis s výzvou k distancování se od této akce. Připojilo se k němu mnoho lidí z celé republiky, kteří možná přispěli k tomu, že se Česká biskupská konference poměrně rychle od akce distancovala. V rozhovoru pro Christnet mluví Martina Špinková o naději, že silná reakce veřejnosti a následné vyjádření biskupů by mohly být odrazovým můstkem k tomu, aby se obraz církve ve společnosti proměnil. „Je potřeba se ptát, co společnost od církve očekává a čím církev má být pro ni. Tato otázka už dlouho visí ve vzduchu a (...) hledání odpovědi na ni může přinést dobré ovoce.“

Proč jste se rozhodla otevřený dopis napsat a zveřejnit?

Akce v arcibiskupském paláci byla žalostná. Když jsem viděla fotky, nejdříve jsem myslela, že jsou to zlé koláže, jako je ta na obálce knihy. Pak jsem ale pochopila, že to byla skutečnost. Kolem sebe jsem viděla značné pohoršení. Říkala jsem si, že nechci, aby si lidé v církvi a lidé okolo ní mysleli, že tohle je normální. Protože to normální není. Na arcibiskupství přišli lidé, kteří to s naší zemí i s církví myslí špatně, škodí jí. K tomu jsem

neuměla mlčet.

Podobných výzev už jste v životě sepsala více? Jste takhle aktivní často?

Petici jsem tedy ještě nedělala. Měla jsem dlouho blog na webu Aktuálně.cz, účastnila jsem se akcí se spolkem Milion chviliek pro demokracii. Ale nejsem žádný aktivista. Jen

když mám pocit, že bych uměla pomoci nebo že nejde mlčet, tak píšu. Většinou, až když dojde na nějakou poslední kapku.

V otevřeném dopisu se k vám připojili třeba astronom Jiří Grygar nebo český biochemik Jan Konvalinka. Na dopise jste pracovali společně?

Když se chcete postavit nějakému úpadku, je třeba těch, kteří pevně stojí a nepadají. Vážím si všech respektovaných spravedlivých osobností, které dopis nejen podpořily svojí autoritou, ale přispěly i k jeho výsledné podobě. Podařilo se jej odeslat před setkáním členů České biskupské konference v úterý 23. dubna. Biskupové se tak mohli vyjádřit rychle a ta pochybná pachut' nemusela viset ve vzduchu bez odezvy dlouho. I tak bohužel rozesela plno zklamání.

V dopise jste vyzývala k tomu, že by se měl arcibiskup Jan Graubner od akce s uvedením knihy Spiknutí distancovat. Po zasedání 24. dubna to udělala Česká biskupská konference (ČBK). Stalo se to, co jste si přála, když jste otevřený dopis psala?

Za vyjádření ČBK děkuji. Je vlastně hezky napsané. Jen mě trochu leká, že vzniklo zřejmě až pod tlakem veřejnosti. Na odpověď od pana arcibiskupa ještě čekáme, jistě přijde. Nicméně náprava asi nespočívá jen v tom, jak se budou v budoucnu řešit pronájmy. A vysvětlení pana arcibiskupa, že o akci v arcibiskupském paláci neměl potřebné informace, mě naplňuje trochu třesením.

Třesením?

Ano, obavou, protože jestli nemá dostatek informací o dění v domě, v úřadu, který má na starosti, tak nevím, jestli má dostatečný přehled o dění v církvi, o nás, o celé společnosti. Není Pán Bůh všemohoucí, ale moc nad arcibiskupstvím má přece on. Nebo

nemá? Asi většina z nás se ptá, kdo je autorem prvního, dosti hrozivého vyjádření arcibiskupství, když ne arcibiskup, a jestli bude dotyčný a ti, kteří setkání umožnili a zorganizovali, voláni k odpovědnosti. Situace ve světě není dobrá a nečekají nás asi lehké časy a já bych chtěla mít jistotu nebo aspoň naději, že nás budou reprezentovat stateční a moudří lidé, když půjde do tuhého. Myslím, že nejsem sama.

Ve vyjádření na stránkách arcibiskupství bylo mimo jiné uvedeno: „Kardinál Dominik Duka je člověkem, který zůstává svým přátelům věrný bez ohledu na jejich momentální popularitu. Od počátku patří k tradici církve být otevřený každému.“ Jak jste to vnímala?

Když znáte trošku historii, patřičně vás to vykleká. Problém je, že člověk, který má z titulu svého postavení autoritu a má patřit jaksi samozřejmě k těm, kteří hledají pravdu a třeba za ni i jsou ochotni trpět, zaštití takovou lež a dělá nám tím ostudu. Tolik lidí ho vidí! Veřejnému deklarování věrnosti přátelům, kteří jsou mstiví a lživí, nerozumím. Věrně se kamarádit s Milošem Zemanem může přece klidně u něj doma v kuchyni nebo v obýváku.

Dominik Duka napsal ke knize Spiknutí i doslov...

Kardinál Duka býval podle mě člověk vzdělaný. Že by nepoznal, že kniha o Miloši Zemanovi je mizerná a je jen nástrojem ex-prezidentovy mstivosti? Nejsm si jistá, kdo tady prochází morální krizí. Je mi to líto. Škoda. Máme na to hezkou formulaci v češtině: zůstává mi rozum stát.

Knihu vydalo nakladatelství Olympia, přečtu vám kousek ze shrnutí, které o knize píše: „Hra lékařů, médií, politiků a veřejných osobností; které si přejí, aby byl Miloš Zeman odstraněn. Aby nepřekážel při formování nové vlády a aby zaplatil za vše, čím jako prezident vadil.“

Hra... To je ale pokroucené. V době nemoci tehdejšího prezidenta přišly na řadu normální ústavní postupy, nikdo nikoho neodstraňoval. Když jsem šéf a mám těžkou nemoc, taky někoho pověřím. K tomu bych se ale nevracela, to je škoda času. V některých věcech prostě je pravda zřejmá a něčí názor z ní nepravdu neudělá. Prší, nebo neprší. Když někdo bude běhat nahý v dešti a říkat, že neprší, tak ať si to říká, ale tím ještě nezmení to, že prší. V mnoha situacích, kdy to tak jasné není, musíme pečlivě rozlišovat, učit se to. A ke knize si vypůjčím jedno anglické přísloví.

Které to je?

Když je na veřejnosti nahá žena, gentleman dělá, že ji nevidí, protože na veřejnosti nemůže být nahá žena. Já bych tu knihu nejradši prostě taky neviděla, nevšímala si jí, je to jen jedna ze spousty špatných knih. O tom nebudíž pochyb, jak by řekl Karel Schwarzenberg, blahé paměti. Nestála by vůbec za pozornost, kdyby na ni pan kardinál tou kardinální ostudou neupozornil.

Současná doba je plná dezinformací, jak může církev pomoci lidem rozlišovat?

Je to těžké a nejspíš bude hůř. Církev ale nemá prázdné ruce, má nástroje. Tolik let přece dumá o svobodě, o dobru a zlu. Umí je rozlišovat, když chce. Bible vypráví příběhy a nechává je, aby až v nás dozrály. Vypráví dokonce některé příběhy z různých pohledů a říká nám: „Rozlišuj, přemýšlej, postav se k tomu nějak.“ Církev by měla přinášet tuto inspiraci. Ptát se po naději, hledat pravdu a neúnavně rozlišovat dobro a zlo. Může nás učit být v hledání trpěliví, nevnucovat pravdu, ale spíš se po ní ptát. Byla bych hrozně ráda, kdyby církev před nás kladla spíš otázky než vykřičníky. Ptala se, poslouchala, pomáhala těm, kteří to potřebují nejvíce. A zároveň z toho, co je nejpodstatnější, nikdy neslevila. Tolik lidí to skvěle dělá, umí a budou rádi podpořeni i shora, myslím od představitelů církve. Hospodin to dělá denně, tak bychom měli taky.

Biskupská konference své vyjádření končí větou „Stejně tak je povzbudivé vidět, jak velika očekávání má od církve široká veřejnost.“ Jak tuhle větu čtete?

Ambivalentně. Na jedné straně mě moc potěšila a mám radost, že lidé biskupy povzbudili. To je věc! Na druhou stranu se trochu bojím, jestli už není pozdě, jestli už jsme to my katolíci moc nepokazili a v různých tématech nezaspali. Abychom uměli být platní lidem okolo sebe. Každopádně pan kardinál tomu teď opravdu nepomohl a mnoho lidí to za něj bude těžko zehlít. Je nás málo, měli bychom se snažit. A nepoztráčet se cestou sami v sobě.

Snažit se v čem, v jakých oblastech?

Nemělo by zůstat jen u dobře sepsaného vyjádření ČBK. Přála bych si, aby biskupové, tedy pastýři, sami sebe vzali vážně, a to, co hezky řekli, dokázali tvořivě naplňovat a společnost oslovovat. Nejsou na to sami, mají přece spoustu zajímavých a chrabrých ovcí, mohou se jich ptát a naslouchat jim, zvat další. Může to být odrazovým můstkem k aspoň malému zlepšení obrazu církve ve společnosti. Je potřeba se ptát, co společnost od církve očekává, ale hlavně čím církev má být pro ni. Tato otázka už dlouho visí ve vzduchu a já pevně doufám, že si ji i biskupové budou klást, když napsali to zmíněné vyjádření. Protože to je dobrá otázka a hledání odpovědi na ni může přinést dobré ovoce.

Martina Špinková (64 let) založila neziskovou organizaci Cesta domů, která poskytuje odbornou péči umírajícím i jejich blízkým a která provozuje domácí hospic. Byla ředitelkou této organizace deset let, pracovala zároveň jako dobrovolník u pacientů. Do roku 2020 byla šéfredaktorkou stejnojmenného nakladatelství Cesta domů. Vystudovala knižní kulturu a pismo na Vysoké škole uměleckopřemyslové v Praze, kreslí, maluje, šije a píše. Ilustrovala asi 80 knih, mnoho z nich pro německá nakladatelství, její ilustrace vyšly také například ve Francii, Anglii nebo Belgii. S manželem Štěpánem má sedm dospělých dětí a žije v Praze.

VÝBĚR Z HROZNŮ

Zdeněk A. Eminger nad knihou rozhovorů s farářem Josefem Kordíkem

Žijí mezi námi šlechtici ducha, kteří na to nemají glejt ani erb. Nepotřebují ho. Svým často tichým dílem a odvážným životem se stali autoritami, jimž naslouchají lidé bez rozdílu svého postavení a náboženského vyznání. Takovým šlechticem ducha je římskokatolický kněz Josef Kordík (nar. 1948).

Před pár týdny vyšla v nakladatelství Portál zajímavá kniha rozhovorů, jež s ním mezi červencem 2023 a únorem 2024 vedl novinář, hudebník a spisovatel Bob Fliedr. Knihu uvádí autorových sedmero vzpomínek na ty, kteří mezi šlechtice ducha patří právem: Petruška Šustrová, Václav Havel, František Lízna (a Karel Dománek), Ivan Martin Jirous, Stanislav Novák, Květoslava Patočková a Vladimír Komárek. Kniha kromě vzpomínek na výše zmíněné osobnosti odkrývá podivuhodnou a pestrou směs osobních postojů, myšlenek a názorů kněze Josefa Kordíka, které se týkají víry, církve, lidských vztahů, občanské společnosti i jeho osobního života – Božího služebníka, který i ve svém věku umí vzít za práci, a nebojí se tedy vyrazit třeba na čtyřkolce do lesa pro dřevo.

Velebím sílu internetu a zvláště sociálních sítí, skrze které je jméno Josefa Kordíka živé už pár let. Moji přátelé a ti, z jejichž života odezírám, mají to štěstí, že ho znají a že pro ně znamená toliko co velké a známé osobnosti české katolické církve doma i ty, kteří museli po roce 1948 odejít do exilu. Kordík, který je od roku 1989 farářem v městečku Železnice a mimo jiné i vězeňským kaplanem ve Valdicích, by třebaš pro mne zůstal bez sociálních sítí jen tváří a jménem, které bych dokázal v hrubých obrysech zařadit do konkrétní kněžské generace. Díky Martinu Bedřichovi, ale také Tomáši Petráčkovi – tomu zvláště – jsem už delší dobu viděl fotografie z jejich společného setkání a pochopitelně také jejich vyprávění a svědectví, v němž se Josef Kordík ukazuje jako jedna z velkých osobností domácí církve, lépe řečeno frajer z party dalších skvělých chlapů, které spojuje nejen kněžské povolání, ale také pochopení smyslu a směru pokoncilní církve, její teologie a potřeby hovořit k li-

dem civilním jazykem 21. století, jehož slova by posluchač nemusel luštit za pomoci slovníků cizích slov a databází umělé inteligence.

Nedivil bych se, kdyby někteří církevní činovníci měli z myšlenek pana faráře Kordíka osypky, stejně jako je měli z Jana Rybáře, Václava Vacka, Karla Vrány nebo je mají z vydaného díla teologa Vladimíra Boublíka. Kordík nežije zavřený v kostele nebo na faře, aby si tam pro sebe a hrstku farníků oprašoval své náboženské nostalgie. Už kněžský seminář (vysvěcen byl v r. 1975), kde byl například s Václavem Vackem nebo Jiřím Paďourem, ho naučil, že má-li mít vůbec šanci oslovit v době socialismu s lidskou tváří a po roce 1989 lidi, nutně musí zvolit strategii, kterou pro aggiornamento, a tedy pro otevření církve světu, zvolili otcové Druhého vatikánského koncilu. Kordík se tak jako mnozí další nedal otrávit prapodivným, učňovským prostředím litoměřického semináře, který tak jako semináře té doby byl něčím mezi hodně přísnou vojnou a vězením. Přinesl si a uchoval lásku k Písmu, které dodnes rád spolu s komentáři studuje a čte. Uchoval si také energii k reflexi skutečného světa, jehož je součástí, a k rozlišování znamení doby, které církev nesmí překročit, aby ještě vůbec byla v něčem autentická. Ty osypky, o nichž jsem mluvil, přijdou na některé duchovní a laické činovníky třeba z autorových úvah o liturgii, o rozvodu (všimá si životního martyria filozofa Erazima Koháka), o menšinách, o chudobě, o celibátu, „o hledání naděje v mezních situacích“ či o jeho vstupu a odchodu od jezuitů. Poslechněme si, co Josef Kordík odpovídá Bobu Fliedrovi na otázku o celibátu:

„Všichni apoštolové bez výjimky byli ženáči. Začátek Bible mluví o základním nastavení muž a žena. Množte se, naplňte Zemi. Celibát není přirozený. Když bylo možné manželství apoštolů za Pána Ježíše, proč by nebylo možné vrátit se k této praxi? První krok je z dobrovolnosti. Když je přitom někdo v bezženství účinnější, tak prosím, ať žije bez ženy, ale na začátku byli apoštolové bez výjimky ženáči.“

Fliedrovi otázku přirozeně doplňuje otázka praktická: „Máš odhad, kdy by ke z dobrovolnosti celibátu mohlo dojít?“ Odpověď Josefa Kordíka však není veselá a veselá a příliš nadějná ani být nemůže, rozhlédneme-li se, v jaké stavu církev je a jak vypadá kdesi tam, nahoře, na vrcholu pomyslného Olympu, kde se rozhoduje o všem, o čem by tak nějak přirozeně měli spolurozhodovat i ostatní. My ostatní. Josef Kordík předpovídá:

„Toho se nedožijeme. Změna mentality bude trvat dlouho. Až nebude moc na vybranou, až nám nic jiného nezůstane, tak církev buď bude jako za doby Pána Ježíše, nebo prostě nebude.“

Na naprostou většinu zásadních teologických a zvláště ekleziologických a pastorálních otázek má Josef Kordík odpovědi, které katolický křesťan slyší dnes a denně od papeže Františka a lidí jeho spirituálního okruhu. Je

potěšující až úlevné, že i po desítkách let svátostného kněžství, které musel tak jako mnozí jiní osvědčit v zemi, jejíž dějiny a přítomnost nejsou jednoduché, neztratil naději a energii jít dál, a neztratil ani humor a přesvědčení, že čím bude blíže lidem v jejich skutečných životních problémech a kvadraturách kruhu, tím snadnější pro něj bude jim hovořit o Kristu, jenž se tak jako apoštolové a jako on, Kordík, nebál vzít za pořádnou práci a ušpinit si ruce. Obdarování byli ti, kteří se s Josefem Kordíkem, farářem na čtyřkolce, jenž se nebojí ani jako chlap plakat, setkali v průběhu jeho dlouhého života – disidenti, lidé bojující proti režimu a všichni ti, kteří v demokratických poměrech nevyměnili Boha lásky a milosrdenství za boha konzumu.

Do Santiaga de Compostela a do Říma se vydal Josef Kordík pěšky, a nezdá se, že by po svém návratu začal dělat věci jinak než dopsud. Spíš si potvrdil, že má-li práce, a to i ta duchovní, přinést plody, musí se dělat pořádně, kriticky, srdcem a s láskou. Jedině tak před člověkem vyroste zdravý les. Jedině tak před člověkem vyroste křesťan, který nepotřebuje mít na krku kolárek nebo křížek, aby druzí poznali, s kým mají co do činění. Není snadné v českém církevním a teologickém prostředí nezahořknout a nestáhnout se do vnitřního exilu. Je to právě přirozená zvědavost, potřeba přijít věci na kloub, studovat, číst, vzdělávat se, setkávat se s druhými, která nikomu, a to ani Josefu nedovolí, aby se stal panákem k oprašování nebo důstojným pánem, který má ve všem pravdu. Po přečtení knihy rozhovorů, které jsem četl opakovaně a se značným osobním užitkem, si říkám, že je škoda, že právě takoví lidé jako Josef Kordík nemohou formovat budoucí kněze a že nejsou zváni na teologické fakulty jako periti, muži zkušení, doktoři posvátné teologie z podstaty toho, jací jsou, jak myslí, co říkají a co dělají. U Josefa Kordíka bych seděl na přednáškách v první lavici a byl bych, mám za to, šťastný.

18. května 2024

Autor je křesťanský teolog, vycházející z katolicky orientovaného prostředí, inspirovaný českým evangelickým porozuměním a světem umění.

Krása

Krásu vidím v letu ptáků. V kopcích i dolínách, stejně jako v křivolakých uličkách starých měst. V milionech chroustů co zaplavili stromy i keře. Ve večerních červánkách i ve východu slunce. Ve dešti i v suchém šumu luk. Ve vůni i barvách květů. Ve velebném tichu zasněžené krajiny, v neklidném toku řek. V chůzi žen, které si ladně nesou svoje tajemství života. V mostech, kterými člověk překlenul údolí. V katedrálách, kam chodí lidé v naději, že ucítí dech boží. Okouzila mě krása dětských duší. To příroda umí vyčarovat nekonečno zázraků a nám stačí jen je vnímat.

Rudolf Krautschneider

NEZTRATILI ODVAHU

Petra Procházková

Přes 50 000 převážně mladých ukrajinských mužů už přišlo v obraně před Ruskem o jednu nebo více končetin. Většina z nich na frontě. Někteří jen proto, že se nedokázali sami doplazít ke zdravotníkům, nebo zdravotníci kvůli nepřetržité palbě nemohli za nimi. Zaškrcená končetina nemá po osmi hodinách velkou šanci na přežití. Jiným střepina ustřítila nohu nebo ruku hned. Pokud byl někdo nablízku, nebo dokázali sami sobě zastavit krvácení, mohli nám vyprávět svůj příběh.

Anton Ivancev: Jsem prý zázrak

Je mi jedenačtyřicet let. Jsem z Čerkas. Dřív jsem pracoval jako manažer prodeje. Mám ženu a dvě dcery. Do armády jsem se šel přihlásit 24. února 2022. Zraněn jsem byl 2. května 2023 u Bachmutu. Dostali jsme příkaz zaujmout pozici. Skrývali jsme se v jedné budově, na ulici nebylo možné zůstat ani chvíli. Ale přímo do baráku přiletěla mina. Spadlo to strašně blízko mě. Výbuch mi roztrhal neprůstřelnou vestu i helmu na kusy. Obličej popálený, celé tělo poseté ranami od střepin, otřes mozku. Upřímně, moc si to nepamatuju. Ztratil jsem spoustu krve. Převezli mě do nemocnice v Dnipru. Doktoři byli v šoku víc než já. Je prý zázrak, že žiju.

Můj cíl? Soběstačnost. Obnovení funkcí všech tří končetin. Jsem realista, vím, že dokonalé to nebude. Ale na počítači budu moct všechno dělat, takže půjdu do práce. Teda nepůjdu... pojedu. S takovým zraněním, jako mám já, klidně jednou budu řídit auto. Upravené auto, samozřejmě. Potřebuju na to ale peníze. Ale já je najdu. Říkají o mně, že jestli se dostanu do pekla, budu tam i čerty honit. Já se nedám jen tak! Nezhálím. Možná se vrátím do armády, až budu mít protézy. Někdy jezdím do nemocnic, kde leží kluci bez končetin, a já jim vyprávím, jak to jde přežít, jaké jsou nové pomůcky, supermoderní technologie pro nás amputované.

Aljona, Antonova manželka: Dokud nemá ruce, musím se o něj starat

Na místě mu to utrhlou ruku a nohu. Druhou zraněnou ruku mu museli amputovat v nemocnici. Musím s ním být. Potřebuje pomoc jako malé dítě. Sestřičky přijdou do pokoje a ptají se mě: Kde máte to svoje děcko? Jemu to nevadí. Potřebuje mě na všechno. Vždyť nemá ruce. Ale myslím, že až bude mít protézy, zvládne toho hodně sám.

Děti jsou se sestrou v Německu, nemůžeme za nimi bohužel teď jezdit.

- Dokončení na str. 10 -

AKTUALITY

Česká křesťanská akademie v Letohradě zve na **přednášku prof. Tomáše Halika: Současné proměny křesťanství** ve čtvrtek 27. června v 19 h. v evangelickém kostele v Letohradě

Přátelství Boha křtem přijali

- 12.5. Eliška Michaela Sovadinová
25.5. Felix Vencel
Noemi Pecháčková

Lásku, úctu a věrnost si slíbili

- 25.5. Jana Pražanová a Milan Stránský

Ke vzkříšení jsme provodili

13. 5. Marii Vyhánkovou 90 let

ZÁPIS Z PASTORAČNÍ RADY 9. května

Omluveni: L. Stejskalová, L. Majvald, M. Malá, E. Novotný, J. Čanda, P. Peťovský

1. Brány památek dokořán

Kostel sv. Václava byl hojně navštěvovaný, zvláště v odpoledních hodinách. Děkujeme T. a L. Halbrštátovým, E. Markové, K. Halbrštátovi, V. Mikyskovi. O komentovanou prohlídku kostela byl zájem, vítán byl i varhanový doprovod. Nachystaných textů o kostele je třeba připravit příští rok více. O navštívení Kopečku byl také zájem.

2. Večer u Kateřiny

Kulturní akce se velmi vydařila, těšila se hojně účastí. Děkujeme všem organizátorům, kteří pro nás kulturní program s občerstvením připravili.

3. Brigády na farní zahradě

Děkujeme všem, kdo se zúčastnili brigád na farní zahradě a kdo přispěli na pořízení nové zahradní techniky, která je již v provozu. Služby budou domlouvány telefonicky. Zajišťuje ji P. Hoffmann, J. Hubálek, V. Halounek, F. Hoffmann, O. Faltejsek.

Děkujeme p. Heleně Živné, která seče 21 let trávu u zvonice.

4. Parkoviště u orlického kostela

P. Macháček bude sekat trávu i po vybudování parkoviště. J. Jurenka vyvěsí plán parkoviště na venkovní nástěnku u orlického kostela pro větší informovanost obyvatel.

5. Pout' v Červené

P. Hoffmann zajistí spolu s oldskauty sečení trávy u kaple v Červené. Termín poutí byl přesunut ze soboty 1. 6. na neděli 2. 6. v 11h.

6. Pravidelná setkávání na faře

V dubnu proběhla Synodní setkávání (schází se 2 skupiny), Setkání maminek, Filmový klub. O všechna setkávání je zájem, obvykle jsou hojně navštěvované.

7. Památka svatého Jiří

Letos jsme si svátek patrona skautů připomněli svou účastí na středěční bohoslužbě v kroji. K. Dvořák nabízí pro příští rok možnost oslavit tento svátek společně na nedělní bohoslužbě. M. Mikysková nabídne a domluví potřebné s L. Stejskalem.

8. Budoucnost fary

6. června proběhne v 19h. další schůzka ohledně budoucnosti fary. M. Mikysková vytvoří seznam fungujících skupin ve farnosti. Oslovíme zástupce skupin k diskusi. J. Jurenka s J. Čandou osloví J. Bernarda s prosbou vytvořit na základě této diskuze anketu mapující potřeby a přání farníků týkající se prostor fary.

9. Adopce na dálku

K. Dvořák se bude spolu se zástupci Diecézní Charity HK koncem letošního roku účastnit dvoutýdenní cesty do Indie za našimi adoptovanými dětmi.

10. Varhany Kunčice

Kunčické varhany se využívají pouze několikrát do roka, nejsou proto prioritou farnosti, do které bychom nyní plánovali investovat. Pokud uvažujeme o jakémkoliv kroku s majetkem farnosti týkající se kostelů a jejich vybavení, je třeba nápad vždy nejprve projednat s vikariátním technikem L. Šejnhou. K. Dvořák s ním domlouvá schůzku na podzim, aby nás seznámil se svou prací a informoval nás o tom, v jakých záležitostech se na něj máme obracet.

11. Osvětlení zasedací místnosti na faře

J. Jurenka a J. Čanda se domluví s ER.

12. Vybavení fary - nákupy

Děkujeme M. a Š. Čandovým za jejich práci s dovybavením fary chybějícím nádobím. Zbývá zajistit stoly a lavice na farní zahradu. Bylo by vhodné směřovat jejich pořízení do konání farní akce 24. 8.

13. Sobotní bohoslužby

Návrh měnit čas sobotních večerních bohoslužeb se změnami času nebyl přijat vzhledem k tomu, že jde o přání několika jednotlivců.

14. Velikonoce 2025

J. Skalická zjistí, zda by byli herci ochotni na Květnou neděli zahrát scénu Odsouzený nebo zda budeme hledat jinou možnost přiblížení pašijového příběhu sobě a veřejnosti. Pro děti připravíme aktivitu na páteční dopoledne, např. křížovou cestu se zastavením Vzkříšení.

15. Birmování 2025

Příprava mládeže bude probíhat od podzimu, vždy v pátek od 20 h. na faře. S případnými dalšími zájemci se domluvíme individuálně. M. Mikysková zajistí informaci do ohlášek ke konci školního roku.

16. Okénko

Proběhne schůzka stávající redakční rady s M. a M. Suchomelovými.

17. Farní výlet

Připravuje J. Marek, uvažuje o klášteře v Kadani.

18. Adventní duchovní obnova

Na příští radě je třeba dohodnout, koho oslovíme.

Příští jednání Pastorační rady bude 13. června v 17 hodin.

Zapsala Marie Mikysková

ZPRÁVY Z CHARITY

Sbírka knih pro školu č. 3 v Užhorodu

Kdo máte doma nepotřebné kvalitní knihy pro děti a mládež od 6 do 16 let (pohádky, básničky, dobrodružné, fantasy, dívčí četba atd.), můžete je přinést na středisko Oblastní charity v **Letohradě, Na Kopečku 356 ve středu 3. července od 14 do 17 hodin.**

Škola č. 3 je legendární výchovně-vzdělávací institucí na celém Zakarpatí. Byla založena prezidentem T.G. Masarykem v roce 1932 jako v pořadí 100. československá škola. Hlavním vyučovacím jazykem je ukrajinština, prvním cizím jazykem angličtina, druhým čeština. Děti se zde učí česky pod vedením nadšených a kompetentních učitelů – vymýšlejí divadla, hudební vystoupení, olympiády českého jazyka. **Knihy ze sbírky se stanou základem nové školní knihovny.**

15. května byl Mezinárodní den rodin

Patřit do rodiny, která mě přijímá, je jedna z největších životních hodnot a jistot. V životě člověka může rodina fungovat jako záchranná síť, jako stanice, ve které se může člověk občerstvit na těle i na duchu. Oblastní charita podporuje rodiny řadou svých služeb.

Jak se daří rodinám v Česku?

Odpověď na to dala vládě ČR Zpráva o rodině 2023, kterou zveřejnili statistici z Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí. Vznikla na základě statistických dat a výzkumu na reprezentativním vzorku tří tisíc lidí. Ze Zprávy vyplývá, že nadále je nejvyšší hodnotou Čechů život v harmonickém vztahu – a to pro 94 % z nich. Mít rodinu a žít pro ni vyzdvihuje také devět z deseti obyvatel. Deklarovaný ideál poloviny občanů je: jedno manželství na celý život, avšak v Česku se rozpadne každý druhý manželský svazek.

Polovina dětí se rodí mimo manželství. Úhrnná plodnost v roce 2022 byla 1,66 dítěte a nadále se snižuje. Ideálem české rodiny zůstávají dvě děti, jeden pár z deseti chce zůstat bezdětný.

(Ne)stabilita rodiny

I přes cenění ideálu rodiny je tolerance k jejímu rozpadu vysoká – téměř tři čtvrtiny české veřejnosti rozchody přijímá. Každý druhý člověk v ČR má zkušenosti s rozvodem – ať už svých rodičů nebo se svým vlastním. Ročně „přijde“ kvůli rozvodu o jednoho rodiče přes dvacet tisíc dětí. Tento počet označili výzkumníci za „špičku ledovce“, protože neexistují žádné údaje o tom, kolika dětí se týkají rozpadů nesezdaných svazků.

Kvůli selhávání rodičovských vztahů a svazků výzkumníci doporučují politikům zaměřit se na podporu stability rodiny a prevenci jejich rozpadu. „Je třeba veřejně otevírat témata partnerských vztahů a rodičovských kompetencí. Důležitá je i dostupnost služeb rodinných terapeutů a mediátorů,“ připomněla socioložka Jana Palonciová, vedoucí oddělení Rodinná politika Výzkumného

ústavu práce a sociálních věcí při MPSV.

Životní podmínky rodin s dětmi

Dvě třetiny všech rodin s dětmi pociťovaly v posledních třech letech finanční potíže, pro každou devátou rodinu byly významné. Nejvíce zatěžují rodiny výdaje na potraviny a bydlení (90 %). Zásadnější ekonomické problémy se ukázaly právě ve skupině neúplných rodin. V roce 2022 měly potíže vyjít s penězi celé tři čtvrtiny z nich. Tyto domácnosti si podle výzkumu navíc neumejí říci o pomoc a snaží se situaci řešit vlastními silami, zejména tím, že začnou šetřit – často až do krajnosti. V nouzi se pak obrací zejména na přátele a 40 % muselo jednat o odkladu některé ze stálých plateb. Jen jedna třetina takových rodin řešila situaci tím, že požádala o některou sociální dávku. Stále také přetrvává ochota sáhnout k řešením, která „vedou do pekel“ – téměř pětina rodičů z neúplných rodin, které se dostanou do překerní ekonomické situace, uvažuje o nebankovních půjčkách (s vysokými úroky). Křehkost neúplných rodin pak ukazuje i skutečnost, že každá třetí nemá vůbec žádné úspory a jen jedna třetina by vydržela s penězi, která má dané stranou, maximálně jeden měsíc.

/s použitím KT č. 15/24

VYDĚLANÉ PENÍZE VĚNOVALI STUDENTI CHARITĚ

Studenti Letohradského soukromého gymnázia v Letohradě podpořili Oblastní charitu a její Domácí hospic Alfa-Omega. Na svých aktivitách za tento školní rok vydělali celkem 21.120 Kč, které věnovali této službě.

Už výtěžek adventního svačinkového jarmarku ve výši 7.000 Kč se stal základem letošní podpory, kterou studenti završili 26. dubna tradiční akcí Selájám. Ten den se po průvodu městem na zámecké terase prezentovaly s programem jednotlivé třídy, ale i učitelský sbor a místní kapely. Četní návštěvníci přispěli nejen k dobré zábavě, ale i finančním příspěvkem, a celkový výtěžek ještě navýšila dražba školního časopisu Ostudent.

Děkujeme studentům a všem, kdo se podíleli na organizaci všech akcí ve prospěch Charity. „Pro nás je samozřejmě věst dětí k nějakým dobročinným aktivitám,“ řekla koordinátorka projektu a zástupkyně ředitele LSG Martina Mlynářová. „Je rozumné přispívat nějaké místní organizaci, protože děti i jejich rodiny vidí, na co jejich peníze konkrétně jdou.“

Domácí hospic Alfa-Omega doprovodí ke konci života ročně kolem 150 nevléčitelně nemocných pacientů z celého okresu a je pomocí jejich rodinám. Darovanou finanční částku 21.120 Kč využije na nákup lineární injekční pumpy, kterou hospicové sestry používají k plynulému dávkování léků do podkoží. Pacient je tak ušetřen vícenásobné medikace, protože všechny má v jednom dávkovači.

VÁLKA NÁS NAUČILA NEČEKAT

I tato slova řekl 14. května na návštěvě v Letohradě Ihor Kozankevič, kněz a ředitel Charity v Drohobyči na Ukrajině. Veronika Pešková představila hostům jak činnost celé Oblastní charity Ústí nad Orlicí, tak práci Centra pomoci cizincům, které v současné době pomáhá cca 150 rodinám v okrese Ústí nad Orlicí.

Návštěvu provázeli Markéta Vašková a Jan Lohynský z pardubické Charity, kteří koordinují pomoc drohobyčské Charitě. Spolupráce

obou Charit začala hned po vypuknutí války na Ukrajině. „V květnu 2022 jsem poznala otce Ihora. Ten v Drohobyči vybudoval středisko „Nazaret“, ve kterém se s dalšími dobrovolníky starají o oběti války. Poskytují tam potraviny, oblečení a podporu uprchlíkům, kteří nemají síly jít dál, nebo nemají kam jít - zmraženým vojákům, kteří přišli o rodinu a domov, dětem z ulice, závislým, lidem bez domova, nemocným, sluchově postiženým. V městě s 80 tisíci místními obyvateli žije 40 tisíc uprchlíků. „Se závislými lidmi pracujeme už od roku 2004, a situace se válkou ještě zhoršila,“ popisoval otec Ihor stav v drohobyčské oblasti. „Psychicky i fyzicky přetížení vojáci začnou pít, a často začne pít celá rodina.“ Všechny neblahé sociální jevy se válkou ještě prohloubí – nefunkčnost nebo absence rodin, závislosti, finanční problémy, nezaměstnanost, nedostupná lékařská péče atd.

Charita na Ukrajině je velmi málo. Jsou to církevní zařízení, která nemají žádnou podporu od státu, takže žijí z darů. Nápor lidí, o které je třeba se postarat, je však ohromný. A tak drohobyčská Charita musí rozvíjet zdravotnické služby. „Lidé onemocní i ze strachu a stresu. Ne každý měl možnost odjet z nebezpečné zóny. Lidé přišli o ruce, o nohy, a tak budujeme špitál,“ řekl Ihor Kozankevič. Oblastní charita UO věnovala drohobyčské Charitě několik starších vyřazených pomůcek – postele, toaletní židle, chodítka, sedačky na vanu, berle, inkontinenční pleny, rukavice, roušky, respirátory, dezinfekční gely. Všechny už jsou na Ukrajině, kam je dovezli

právě kolegové z pardubické Oblastní charity. Do pomoci této ukrajinské Charitě se zapojila i Oblastní charita Červený Kostelec. Když se nás Ihor u stolu zeptal, co bychom si s sebou vzali, kdyby právě teď začala válka a museli jsme utíkat pryč, nevěděli jsme, co odpovědět. Ano, utíkali bychom bez rodiny, bez auta, bez domu, bez úspor. Takhle přesně začala válka na Ukrajině. „I my jsme si v roce 2014, když Rusko napadlo Krym, říkali, že k nám to nedojde,“ popisoval kněz. „Nikdo z nás nebyl na válku připraven. Ani vy nemáte garance, že válka v Evropě nebu-

de. Válka nás naučila nečekat. Teď už jsme připraveni na různé scénáře, kdy každý z nás přesně ví, co bude v ten okamžik konkrétně dělat.“

Setkání uzavřel Ihor modlitbou. Kněz z válkou sužované země děkoval přítomným za to, co dělají pro ukrajinské uprchlíky v Česku. Modlil se za naši práci, za naše rodiny a za naši ochranu.

Pokud byste také přemýšleli o pomoci našim charitním kolegům v Drohobyči, máte několik možností. Můžete se po dohodě s Markétou Vaškovou podílet finančně či materiálně na humanitární pomoci, kterou na Ukrajinu pravidelně vozí. Nebo můžete darovat práci svých rukou a jako dobrovolníci se zapojit při budování hospice v Centru Nazaret na letních kempech. Dobrovolníci tam mají zajištěné ubytování a stravu. Kontakt a podrobnosti na stránkách drohobyčské Charity - <https://caritas-sde.org/>. /M

Lucka vaří
já viju kytky
a Maruška plete ponožky

Vyplňujeme čas

Nevyhodíš nás, Pane
až budeme stát před Tebou
jen s kusem žvance, kyticí
a v ponožkách
a budeme se ptát
Smíme?

Marta Veselá Jirousová

ANEŽČINY DOBROTY

Včera jsem šla na konzultaci na fildu. Mě to vždycky stojí tolik sil, tvářit se a mluvit intelektuálně. Kdysi mi někdo řekl, že když potřebuju vypadat vzdělaně, mám říkat těžký slova nebo slovní spojení typu „aretační šrouby“. Jenže to je v případě, že konzultujete disertačku na téma narace dětí mladšího školního věku, fakt rada k nezaplacení.

Nicméně to nějak šlo. Až do chvíle, než jsme se s paní školitelkou dostaly k statistickému ověřování zjištěných dat a já jsem chtěla otevřít dokument, kde mám uložený tabulky s výpočtama chí kvadrátu, kteréj v práci používám. Možná už víte, že chí kvadrátu říkám familiérně chichi kvadrát, a ano, samozřejmě jsem si tak pojmenovala onen dokument. Zdánlivěj dojem intelektuální doktorandky byl rázem v čudu.

A pak se otevřely dveře a v nich stál krásnej a milej terapeutickej pes (kterýho teď na fildě mají, aby ulevoval studentům i pedagogům od napětí a smutků) a mně to bylo najednou fuk... /AN

STRAŠIDLA

Ne, to nebude o našich roztomilých strašidlech ze Zámeckého parku. Přemyslím o tom, proč se na jedné straně lidi tak rádi fantastickými vymyšlenostmi a zrůdami straší, aby se zase čehosi nového, nevidaného a neslýchaného báli, eventuálně strašení uvěřili.

Stalo se to v Americe v r. 1938. Orson Welles, herec a režisér adaptoval pro rozhlas a odvysílal hru Válka světů. Vysílání bylo tak působivé, že řada posluchačů zpanikařila, protože uvěřila, že jde o skutečnou invazi mimozemšťanů do New Jersey.

Ti předváleční Američané patrně neměli dostatek kritického myšlení. Asi je k němu společnost, rodiče, ani škola nevedli, a tak uvěřili rozhlasu.

Kritické myšlení skloňují ve všech pádech ti, kteří odborně a zasvěceně hovoří o nástrahách, jež může způsobit umělé inteligence. A pravidelně jako příklad uvedou video, v němž komusi věhlasnému podvodníci vložili do úst slova, doporučení, zprávy, jež zní na první pohled docela věrohodně. Vaše kritické myšlení má přijít na to, že osoba a obsah jejího sdělení nejsou pravděpodobné.

To je skvělá teorie. V praxi je to kapánek složitější. Jak posoudit slova politika, který v úterý říká opak toho, co řekl v pátek, eventuálně rozpráví s živým kohoutem? A nebyl náhodou ten pořad s kohoutem deepfake? (Deepfake, to je ta záměrná mystifikace diváka. Nemůže uvěřit vlastním očím, co vidí a vlastním uším, co slyší. Tak je to věrohodné.)

Jak však to kritické myšlení získat? Jak k němu vychovat? Co je úkolem rodiny? Co má dělat společnost, stát? Co škola?

Zkusím si popořádku sama odpovídat.

Co bych čekala od společnosti, od státu. Mystifikace, kterou může umělá inteligence

vyrobiť, není přece nic jiného než podvod. Na stíhání podvodů a podvodníků v právním státě pamatují zákony. Bude to asi fuška tvůrce podvodů odhalit, ale zbraň proti nim i ochrana slušných lidí existuje. Společnost se však nesmí smířit s tím, že existuje nějaká nová forma provozování špatnosti, ale volat po jejím stíhání. To, co dosud člověk slyší, je spíš výraz obdivu smíšeného s obavou a strašením. A to je špatně.

Co bych čekala od školy? No, tam by toho bylo! V první řadě, a to myslím naprosto vážně, neústupný, promyšlený a trpělivý důraz na hodiny češtiny. Kdo nechápe význam slov, kdo neví, co je otázka, co povel, co úvaha, kdo nerozumí vtipu nebo sarkasmu v textu obsaženému, kdo není schopen podobnou formu sdělení napodobit, nikdy neporozumí ani psanému, ani mluvenému textu. Protože neporozumí, nemůže obsah sdělení kriticky posoudit. Nebude majitelem kritického myšlení.

Důvěrná znalost vlastního jazyka v jeho aktuální podobě, ale i roztomilosti z dob babiček a pradědečků, to je poklad, o němž by školáci neměli být obírání. Ovšem, znamená to daleko víc času věnovaných vlastnímu jazyku, než je dosud v kraji zvykem.

Škola by neměla upustit od exkurzí do historických událostí. Je smutná pravda, že kdo nezná svou minulost, bude si ji muset v reálu zopakovat. Když píšou exkurze do historických událostí, mám na mysli výklad o příčinách a následcích toho, co domov i svět v posledních dvou stoletích musel absolvovat a ještě zažívá. A hrdość a vlastenečť, ač to dnešním mladým uším zní nabubřele, i to je prostřednictvím příběhů z historie nutné vychovávat.

A rodina? No ta má tu nejdůležitější roli. Tam se denně mluví a jazyk utváří, košťatí, obohacuje o nové výrazy a vazby. Tam se přece každá denní událost rozebírá, chválí, kritizuje, hodnotí. Rodina si povídá o tom, co jednotliví členové zažili, pestrost jazyka rozšiřují členové široké rodiny z různých profesních a věkových kategorií. V rodině se vzpomíná, opakují se dávné historky, rozebírá se to, co všichni viděli v televizi, slyšeli v rozhlase. Povídá se o tom, co se stalo u sousedů, u přátel. Je to proti škole mnohem širší škála, bohatší slovní zásoba. Děti vidí, že rodiče čtou, že si třeba vzájemně sdělují vtipné věty ze čteného, vidí, že se půjčují nebo kupují knihy, to všecko je přitažlivé a formující.

Myšlím si, že jsme v posledních letech svůj jazyk podcenili. Zdá se, docela právem, že důležitá je angličtina. Dnes je to ta lingua franca, světový dorozumívací jazyk, podobně jako od středověku vládla světu latina. Právě v dobách vlády latiny, v níž se učili a již užívali vzdělanci, však dozrávaly národní jazyky. Národní jazyky dospěly tak, že se v nich píše nejen krásná literatura, ale i vědecké spisy. A budoucí odborníci, vědci, se dnes v národním jazyce vzdělávají.

Ten pocit, že s češtinou zacházíme macešsky, není nový. Měl ho už před mnoha lety překladatel, literární vědec, lingvista Pavel

Eisner. Vyrostl v pražské židovské rodině, absolvoval pražskou německou univerzitu, studoval germanistiku, romanistiku a slavistiku. Do češtiny přeložil německy psaná díla Franze Kafky, Maxe Broda, Egona Erwina Kische, Franze Werfla, Thomase Manna, německé čtenáře seznamoval s díly autorů českých, překládal i operní libreta. Člověk, který znal dvanáct jazyků, češtinu miloval. A jako důkaz vydal obsáhlou knihu s názvem Chrám i tvrz. Je o češtině. O jejích zvláštňostech, půvabech, rozmanitosti možností, které výběrem slov a jejich vazbami dává. A také o tom, jak těžké je pro cizince češtinu zvládnout. V mnoha vtipných příbězích, které autor zachytil coby učitel cizinců, vystupuje čeština jako hlavní hrdinka.

Jak jsem říkala, Pavel Eisner nebyl s naším vztahem k mateřskému jazyku spokojen. Napsal:

„Může se stát, že jazyková kultura národa pokulhává za jeho jazykem. To je případ vás, vy lidé čeští. Máte v rukou stradivárky a hraje na nich jako šumaři.“

Škoda, že nás už od roku 1958 za náš vztah k jazyku nemůže peskovat. Potřebovali bychom to. Jistě i kvůli tomu, abychom zcela přesně chápali význam slov i slovních spojení. Abychom si rozuměli. Abychom měli dostatek obrany proti lžím a podvodům. Abychom my i naše děti byli schopni kritického myšlení a tím dostatečně imunní nejen proti strašidlům umělé inteligence.

EN

ROZHOVOR S TESAŘEM Z ROKU 2021

„Dělám s radostí, i zadarmo.“ vypráví tesař. „Teď jsem tady měl samé agropráce. Pro Máňu jsem dělal zajčárnu a pro Zdeňku kurník. To víš, ona je taková slabší, tak jí jsem si nemohl říct o nějaký peníze. Pavlovi jsem dělal střechy na uhlí, tak tomu si přece taky nemůžu říct o peníze. Pak přišel Jirka, že potřebuje boudu na psa. Ale to není bouda jako bouda...“

A vrátí se ti takhle aspoň náklady na materiál?

No, zásoby už dochází. Dřevo musí schnout 4-5 roků, tak už žádné extra zásoby nekupeju, protože se mi blíží osumdesátka. Nějaké zbytky mám, něco málo dokoupím. Ta bouda ale stála zato - buldoček, bouda tři krát čtyři metry, tři metry vysoká. Teď už snad zemědělské stavby přestaly.

Horší, když přijde Lád'a, který opravuje kapli na Kopečku, a chce tam spravit dveře. Dělal jsem tam okna, ale ty dveře, to bylo dílo! V ambitech je římsa z hranolu 25/25 a naši praotcové z něj vysekali tvar římsy. To jim muselo dát práce, a kdoví, jak je hrabě platil? To dřevo už se zkracuje nepatrně i na délku, něco se rozjede, zbytek dodělají kavky. Tak se to začalo sesychat. Při poslední opravě před 50 lety to naši otcové zapěnili. Tehdy asi nebyli památkáři tak dokonalí jako dnes, takže dnes to podle nich nesmí být zapěněné. A tak jsme to dělali s Pavlem Vychytillem

dřevem. A to je dílo! O tom se nedá mluvit, jak to je šeredný. Jenže o moc líp to nešlo udělat! Jeden roh jsme spravili na jaře a teď děláme dál. Dělán, protože nevydržím koukat z okna. Nevydržím číst, tak copak mám dělat? Maminka (manželka) mi „nadává“, že jsem pořád v dílně, ale mě to baví fest. Jináč bych to nedělal...

A na jaké práce ještě vzpomínáš?

Dělali jsme s Pavlem taky na faře dveře. Taková práce jde. Ale na tý faře, když se dveře mají připrasovávat ke klenbě, která je šišatá, to je dílo! Tak jsme to tam trápili všelijak. Nejhorší je, že poslední dobou už je všude doba kůrovcová. Strom, jak stojí v lese, tak uschne a umře. A takhle mrtvý tam stojí ještě dva roky. Začne se dusit, a to dřevo postupem doby modrá. Už to nikdy není ono. To kazí radost ze života.

Hmm, to chápu, ale na druhou stranu: ta práce se dřevem se pořád nedá ošulit. Pořád to je poctivá práce s přírodním materiálem, z něhož vznikne něco k lidské potřebě...

Jo, to já se snažím. I když v životě jsem neudělal jedinou práci, která by nešla udělat ještě lépe. Vždycky to chci udělat co nejlépe a baví mě to. Ale za celý život jsem neudělal nic bez chyby. A pak si říkám, jestli si toho někdo vůbec všimne? A to mě štve - že i ve svých pomalu osmdesáti letech dělám

chyby. I když teda nejsem vyučený truhlář, ale tesař. Děda se dožil pětadevadesáti a krátký čas před smrtí říkal: „Když už jsem se to konečně všechno trochu naučil, tak abych umřel!“.

Přemýšlíš o něčem při práci?

Když přemýšlím o práci samotné, a zdá se mi složitá, už to je problém. Tento problém přestane existovat v okamžiku, kdy o něm přestaneš přemýšlet, a začneš dělat. Petr to taky říká - i když má složitou práci, tak když začne dělat, vždycky to pak nějak jde. Já dělám, protože mě to baví, ne na obživu. Některý lidi v důchodu jen koukají z okna. A abych jel na Mallorku, to pro mě není. Jsme tady proto, abychom něco dělali. Nedokážu pochopit děti, pro které je fyzická práce ostuda, a upínají se jen k počítači. Každý pohyb je důležitý pro člověka. Kolikrát si říkám, jak to se mnou bude, až mi ty ruce vypovědí službu. To budu asi vzteklej...

Nelákalo vás někdy s manželkou někam si vyjet?

Mám povahu po dědovi. Děda byl tesař a rád dělal pečlivou práci. Z mého mládí pamatuju staré tesaře tady, jednou jsem jich napočítal osm - nahoře byl Petr Hanus, Karel Motyčku

Isidor, pak děda Řehák s tatínkem, Kolomý, Jenda Marku, Sýkora, Skála, Krejsa. Práce mám dost. Od té doby, co jsem vyšel ze školy, jsem se nezastavil. Jana by si občas někde zajela. Dřív to nešlo, protože jsme měli čtyři malý děcka. Kdysi jsem snil o tom, že až budou děti zaopatřené, pojedou kolem světa. Ale už mě to přešlo. Kdybych měl jet do lázni, tak bych tam asi omarodil z toho nicnedělání.

Jak to s vašimi dětmi teď vypadá?

Nejdřív ti řeknu začátek. Narodily se nám dvě mentálně postižené děti. Po deseti letech nás lékaři ukecali, že je nesmysl, aby další dítě bylo postižené, že se to ještě nikdy nestalo. Jiní doktoři nám nadávali, že jsme nezodpovědní. Lidi, kterým jsem věřil, nás přesvědčovali, abychom měli další děti. Tak jsme se nechali přemluvit. A narodily se další

dvě postižené děti.

Děti stárnou a jejich stav se zhoršuje. Jsou v Domově pod hradem Žampach a věřím, že tam jsou spokojení. Těší se tam, a těší se i domů. Z toho mám radost. Nejstarší je na vozíku, trochu mluví. Je to možná drsné, ale přál bych si, abych je přežil, protože vím, že nejsou schopné se o sebe postarat. A já bych nechtěl, aby se měly hůř než dosud.

Mít čtyři mentálně postižené děti - to je pro každého těžko představitelné. Co to udělalo s vaším manželským vztahem? A jde vůbec vyrovnat se s tím?

Jestli jsme se s mamkou někdy hádali, tak to nebyl žádný slavný výkon. Nepotřebujeme se hádat. Jsem rád, že ji mám. Nejsme spolu jen z nutnosti. To víš, těma dětma jsem takovej příšlápnutej. Nevím, proč se to stalo zrovna nám. Tolikrát jsem měl pocit, že všechny vesnický drbny to vědí, a že mně to někdo konečně řekne. Ale pořád to nevím. Už se tím ani netrápím. Můj duševní stav je příšlápnutej. Jednou jsem kvůli tomu i brečel, nejde si na to zvyknout. Ale jinak jsem spokojenej na světě. Celej život jsem měl kolem sebe hodný lidi, v práci, na vojně, všude... Nebýt těch dětí, jsem nejšťastnější

člověk na světě. Jinak všechno mám. Nic mi nechybí ke štěstí.

A co tě ještě baví vedle práce se dřevem? Mám doma zajci, včely, v neděli občas po kostele dělám doma rámus na harmoniku. Já byl od mala takovej prcek mrňavej, a chtěl jsem se vyrovnat ostatním. Tak jsem v učňáku za pár korun koupil harmoniku. Noty jsem se naučil sám. Ono mě to baví, a doma mně to trpí. Od té doby, co jsem se narodil, jsem pořád měl co dělat.

Ale řeknu ti: ještě že máme ty doktory! Nebýt doktorů, tak tady dávno nejsem. Dělali mně bypass, to ještě před pár lety doktoři neuměli! Moje babička měla v padesáti letech rakovinu. Děda ji tehdy naložil na kolo na trubku, a na tom obyčejným kole ji zavezl do Rychnova na operaci. A babička se dožila devadesáti. Já jsem vcelku spokojenej na světě. Ještě na učilišti mi říkali: Co ti Pán Bůh ubral na vejšce, to ti přidal na držce. Byl jsem hovornej, ale už mě to mluvení opouští. Člověk se nebaví celý dny, tak se ani nezdokonaluje, a už se bojím pustit do nějaký debaty, kde jsou čísla nebo jména.

Nakonec jsem rád, že to všechno je, jak to je. Nejsme tady v baráku sami. A když to půjde jako dosud, tak bychom tady mohli nějaký čas ještě být. Mladým nevadíme, a oni nám taky ne. Co můžeme chtít víc?

Takže spokojenost?

Nojo, to jo... A ty přijď zas. K nám klidně můžeš přijít o půlnoci v podvlíkačkách!

Vy nezamykáte?

Ale to jo.... Ale já tě uslyším!

/M

POZORUHODNÉ ŽENY LETOHRADU

Eliška Stubenbergová - podporovatelka žen a zakladatelka první školky

Elisa Stubenberg (1863-1910) byla dcerou majitelů kyšperského velkostatku Josefa Felixe Stubenberga (1824 - 1896) jehož rod pocházel ze Štýrska a Marie Anny Nimptsch (1831-1916), dcery majitelů kyšperského panství. Rodina měla celkem 7 dětí: Wolfgang, Franziska, Camillo, Terezie, Elisa, Josef, Karl. Do hraběcího stavu byli Stubenbergové povýšeni v roce 1685 a v roce 1907 získali rodinnou dohodu s posledním členem rodu Pavlem Nimptschem některé majetky rodu Nimptschů a změnu jména pro syna Karla na Stubenberg - Nimptsch.

Elisa (Eliška, Alžběta) Stubenbergová se významným způsobem zapsala do historie města svým přístupem k řešení tehdejších sociálních a vzdělávacích podmínek místních obyvatel. Jejím přičiněním byl koncem 19. století založen ženský spolek Eliška, který si do názvu zvolil její jméno. Jeho posláním bylo sdružovat a emancipovat ženy a pomáhat jim v jejich často těžkém údělu. Tento spolek měl zásadní podíl na vzniku dětské opatrovny pro děti zaměstnaných žen v Kyšperku. Například dne 15. dubna 1894 uspořádal spolek k tomuto cíli zábavu, z jejíhož výnosu uložil 50 zlatých do městské

spořitelny, které tak přidal k již současným 50 zlatým. Tento šlechtitý příklad našel brzy příznivce, vrchního inženýra a přednostu pana Richarda Hesse, který ve své závěti k stejnému cíli odkázal 100 zlatých. Ke stejnému cíli založení dětské opatrovny uspořádal spolek Eliška dne 29. července 1894 také vycházku na Ovčín, z které rovněž vyplynul finanční příspěvek. O dalších aktivitách spolku Eliška informace bohužel nejsou.

V roce 1901, dne 25. července, došlo z iniciativy Elišky Stubenbergové a se souhlasem biskupství v domě čp. 245 v Lukavské ulici (dům původně v majetku Jana Berana, strýce faráře Jana Taušla), který ona vykoupila, ke zřízení dětské útulny sv. Alžběty pro děti zaměstnaných matek. Eliška se rovněž starala o vydržování této instituce. Službou zde byly pověřeny tři členky kongregace Sester Nejsvětější Svátosti z Českých Budějovic: Marie Matylda Hádková, jeptiška, učitelka ze Sušice, Marie Bindrová, jeptiška, učitelka z Křenovic, Regina Štěpánková, jeptiška, učitelka z Hodějova. Zároveň zde byla zřízena i kaple pro duchovní potřeby sester a dovoleno po dobu 10 let přechovávat zde Sanctissimum a jedenkrát týdně po dobu 7 let sloužit mše svaté. Kapli posvětil a první mši sv. zde sloužil dne 7. září 1905 Václav Tejkl, biskupský vikář a kyšperský farář. U domu byla i zahrada se sochami světců a s křížem.

Dne 21. prosince 1901 bylo uděleno Alžbětě ze Stubenberga za lidumilnou péči o mládež čestné občanství města Kyšperka.

Eliška Stubenbergová byla sverbohná a zemřela 17. března 1910 v Kyšperku. Pohřbil ji Václav Hlavsa, biskupský vikář z Rokytнице za asistence 12 patronátních kněží.

Když v únoru 1948 komunisté převzali v zemi moc, útulna sv. Alžběty byla zrušena spojením se státní mateřskou školkou. Inventář útulny byl novým zařízením převzat, sakrální předměty, které zde sloužily k bohoslužbám, byly zničeny. Řádové sestry byly odsud na jaře 1950 odvezeny, a internovány v komunistických sběrných táborech.

*Z Kyšperské farní kroniky,
založené 1836, vybral Stanislav Adamec*

- dokončení ze str. 5 -

NEZTRATILI ODVAHU

Petra Procházková

Ivan Dzyba: Nohy mi uřízli, ale o malíček jsem přišel při mučení

Mě amputovali Rusové. Když mě zajali. To se stalo 18. ledna 2023 u Soledaru.

Nejdřív mě zranili, těžce zranili, a pak to do dělali, když mě našli. Mučili mě. O malíček jsem přišel při mučení elektrickým proudem. Na všechny prsty mi připnuli dráty a pak mi dávali otázky. Teda, mučili mě nejen proudem – ani o tom nechci mluvit. Mávali tam sekerou, jako že mi ještě useknou ruku...

Jasně že chtěli vědět, kdo jsem. Ale to by byl průšvih. Rozvědčík! Tak jsem si vymyslel jinou identitu. Žádná rozvedka, ale 4. tanková, tvrdil jsem. Přesvědčoval jsem je, že tohle

byl můj první boj. Že jsem nešel do armády dobrovolně, ale povolali mě. Co jsem měl dělat? Vymýšlel jsem si.

Byl jsem na to připravený, takhle nás školili. Všichni jsme museli znát vymyšlenou identitu svou i každého ze skupiny, abychom v případě zajetí vypovídali úplně stejně.

Musel jsem si přesně zapamatovat, co říkám, abych se podruhé nespletl. Abych mluvil stále stejně i během mučení. Kdybych zaváhal, poznali by, že lžu. To by to se mnou dopadlo hodně špatně. Rozhodně by mě nikdy nevyměnili.

Proto nesmíme mít u sebe žádné dokumenty, žádné telefony, fotky... nic, co by nás mohlo pomoci identifikovat.

Měl jsem vlastně štěstí, že mě vůbec vzali do zajetí. Vagnerovci dřív nebrali. Zabíjeli. Ale pak, když jsme i my měli ruské zajatce, potřebovali někoho na výměnu, tak nás taky začali brát.

Myslím, že kdybych se rovnou dostal k našim, k doktorům, tak by mi mohli nohy, nebo alespoň jednu zachránit. Šance tady byly. V ruském zajetí nebyla žádná.

Tam, kde nás drželi, nějaký doktor byl, nebo snad to byl jen vojenský medik. Když už mi nohy amputovali, tak se o mě staral. Dělal mi každý den převazy, čistil rány. Vypadalo to dost děsivě. Ani kluci, co byli se mnou v zajetí, se na to nemohli koukat. Obrovské rány, živé maso.

Dávali mi něco proti bolesti. Ale musím přiznat, že jsem cítil tak strašnou bolest, že se na ni ani nedalo zvyknout. Pořád byla pro mě nová a strašná. Ten ruský medik se snažil dávat mi prášky proti bolesti ve velkých intervalech, asi šetřil. Nebo chtěl, abych trpěl. Nebo taky možná nemohl ty prášky dávat ve větším množství, protože by přestaly účinkovat. Nevím, nevím... Ani netuším, zda jejich zranění dostávali větší dávky a měli lepší péči. Vždyť ani nemám páru o tom, co se dělo kolem mě, skoro pořád jsem měl zavázané oči.

Naštěstí to trvalo jen třináct dnů. Pak mě vyměnili. Co se mnou? Těžce raněné dávali na výměnu. Nechtěli nás. Měli s námi jen starosti. Proto nás vraceli našim jako první.

Když jsem pochopil, že jdu na výměnu, moje tělo vyprodukovalo takovou dávku adrenalinu, že jsem bolest přestal cítit.

Saša Mercedes Toločenko: Promiňte, už musím jet

Mladík s amputovanou nohou na zadním sedadle mercedesu: „Jedeš moc rychle.“ Saša, řidič mercedesu: „Hm.“

„Jedeš jako debil. Na červenou!“

„Jedu, jak nejlíp umím. Spěcháme. Chci si stihnout zaplav v bazénu.“

„Jen abychom dojeli. Umíš brzdit?“

„Nemám nohy, ale mám ruce. A brzdy.“

Je mi dvacet tři let. Chci se ještě všechno naučit. Neotevírá se mi kufr, to teda promiňte.

Teda umím to jen já. Musí se do toho bouchnout. To víte, mercedes.

Zranili mě taky u Bachmutu. Antona (ze začátku článku, pozn. red.) odvezli 2. května,

když to dostal, a já jsem nastoupil na stejný úsek. Za devět dní jsem jel taky.

Já o tom moc nemluví. Stalo se. Zase když vy ve výtahu stojíte, já sedím. Taky výhoda. Až budu mít pořádné protězy, zase chci taxikářit. Je to moje práce, proč bych to měl měnit.

„Kluci, chcete do města? Tak jedem.“ Promiňte, já už musím jet.

Jevhenij Berdnik: Volba mezi minou a smrtí

Měl jsem dvě možnosti. Zůstat na otevřeném poli, kde nade mnou létaly drony a granáty, nebo skočit do ruského zákopu, který byl určitě zaminovaný. Dron mě mohl zabít, mina mi jen něco utrhne, řekl jsem si. Nebo jsem mohl mít štěstí a na minu nešlápnout. Tak jsem skočil.

Tehdy někde Rusové postoupili, ale i my jsme vybojovali pár dobrých míst, vyvýšenin, odkud byl dobrý rozhled. Oni vystrkovali nosy na celém úseku fronty. Vloni 28. srpna jsme dostali příkaz vytlačit protivníka z několika důležitých pozic a otevřít prostor pro naši pěchotu. My jsme trochu jiná jednotka. Taková... no, speciální. Nezakopáváme se, nesedíme na pozicích dlouho... My útočíme, zabíráme a jdeme pryč.

Šel jsem prověřit, jak je to tam zaminované. Když opouštějí zákopy, většinou je zaminují. To už víme. Aby nám jen tak nedarovali vybudované bojové pozice. Zjišťuju, jak se věci mají, a najednou na nás začne pálit jejich dělostřelectvo. Zrovna jsem byl na dost otevřeném místě. Musel jsem se někam schovat. Viděl jsem před sebou příkop, ale taky jsem jasně viděl, že tam miny jsou. Chaoticky rozházené. Byla docela slušná šance, že když budu mít štěstí, skočím mezi ně a nic se mi nestane. A navíc letěl dron. Tak jsem skočil. Ale štěstí jsem neměl.

Kluci mě hned vytáhli ven. Museli jsme ale čekat, až Rusové přestanou pálit. Moje zranění nebylo tak hrozné. Však to byla protipěchotní mina. Na jedné noze mi to utrhlo jen půl chodidla. Na druhé trochu víc. Museli mi ale nohy zaškrtnit. A bohužel hodně vysoko. Jinak bych vykrvácel. Střepiny mi totiž poranily celé tělo, svaly na nohou mi to rozeřvalo na hadry. A to byl problém. Všude bláto, hlína, oni mi to maso připláclí zpátky ke kostem a zaškrcovali dali vysoko. Nemohli to udělat jinak. Rány zatamponovali, obvázali. Stejně jsem ztratil spoustu krve. Už v té chvíli se do mě dostala infekce.

A teď ještě jak mě odtamtud dostat! Museli mě nést tři kilometry. Část cesty šli našimi zákopy. Je to tam úzké a nemohli mě nést čtyři, ale jen dva. Střídali se. Chvilími mě museli táhnout za ruce po zemi, protože už prostě nemohli. Jenže jak mě táhli, celá ta slavná tamponáda mi z ran spadla a naopak se tam dostala další hlína.

Nakonec jsem od zranění do nemocnice musel přežít devět hodin. Každých čtyřicet minut se musí povolit zaškrcovaldo, aby tkáň neodumřely. Jenže zase ztratíš další krev.

Žádnou kapačku ti v červené zóně nikdo nedá. Nikde žádný doktor. Každý z nás má svou lékárníčku a v ní vše potřebné. Včetně zaškrcovadel. Ta mě zachránila, ale taky mě připravila o nohy až u zadku.

Je to zkrátka... složité. Moje volba byla jasná, buď přijdu o nohy, nebo umřu.

Já jsem šel bojovat dobrovolně už proti separatistům v letech 2014–2016. Pak jsem se vrátil do civilu a postavil dům u nás v Brovarech. Ale po velké ruské invazi v roce 2022 jsem si zase navlékl mundýl.

Čtyřicetátého února jsem slyšel výbuchy, po čtvrté hodině ranní to začalo. Okna letěla ven. Dům vydržel, okna ne. Rusové se zastavili devět kilometrů od mého domu. Vyhodili jsme do povětří mosty, nadjezdy, prostě jsme je k charkovské trase nepustili za žádnou cenu.

Teď už jsem se nehlásil jako dobrovolník, kterého musejí nejdřív vycvičit. Ale do speciální jednotky, kam šli lidé s bojovými zkušenostmi. Přijel jsem do města Kropivnickij 24. února a přihlásil jsem se do služby. Dva dny nato už nepřijímali. Nebylo místo. Tak moc lidí, kteří bojovali v roce 2014, chtělo jít znovu. Vidíte? Ti samí šli zase do války jako první. A teď?

Nikdo nic nekontroloval. Zrak, střelby, prostě nic. Nebyl čas. Za tři dny jsme byli na záporožské frontě. Bez jakékoliv přípravy. Musely nám stačit zkušenosti.

U Záporoží jsme ale zůstali jen dva dny. Kyjev byl v ohrožení. Takže nás poslali zpátky k hlavnímu městu. Donbas už jsme uměli bránit, protože jsme tam byli od roku 2014. Ale Kyjev?

Jeli jsme na uralech (*vojenských nákladních autech, pozn. red.*) a já jsem skoro viděl náš dům. Ta místa tak dobře znám! Brovary, Berezaň, Barišyvka... To byla obrovská výhoda. Rusové chtěli letiště Borispol.

Už tam skoro byli. Mysleli si, že je lidi budou vítat jako na Krymu a nejvyšší vedení a armádní velení uteče do zahraničí. Jenže se to nestalo a oni začali mít problémy s logistikou. Došli jim i pohonné hmoty. Takže si nabrali naše záchodové mísy a hurá s nimi domů.

Ubránili jsme Borispol i Kyjev. A tak nás poslali k Charkovu. Ke městu, které do té doby mluvilo rusky. A najednou tam ti ruskojazyční házeli na ruské tanky Molotovovy koktejly. Dodnes je to tam složité, v některých vesnicích jsou pro Rusy skoro všichni. Nakonec nás přesunuli zpátky k Záporoží. A tam se to stalo.

Ne, do armády už se nevrátím. Už jsem vůči téhle válce nějak apatický. Mám toho dost. I když vím, že tu špinu musí někdo zastavit. Rusko je země teroristů a banditů, vládně tam mafie.

Tady mi navrhnou protézu s takovým sedátkem a upevněním kolem pasu. To nechci. Chci normální nohy. Ty lepší, americké protézy. Jenže naši mi nejdřív řekli, že v mém případě to bohužel nepůjde. Stále je příliš velké riziko infekce.

Kromě toho mám moc vysokou amputaci.

Musejí mi prodloužit kosti. A k tomu mi zase zůstalo málo tkáně. Všechnu mi ji sežrala infekce.

Už mi jednu operaci, při které mi vzali tkáň z břicha, udělali, protože neměli čím přikrýt kost. Ale moc se to nepovedlo. Myslím, že Američani to umějí. Prodloužit kost i dodat tam tkáň. Aby mi mohli voperovat ten implantát.

Po třech amputacích, kdy mi nohy řezali výš a výš, mám ty kosti tak kratičké, že na to nepřiděláte nic. Musím mít speciální fixaci. Pak ale zase prý existuje riziko, že když někde upadnu, vytrhnu si celý kloub z pánve. Škoda, sakra. Kdybych ty kosti měl tak o třicet centimetrů delší, už by do nich šel zatlouct kolík. Jenže já vlastně vůbec nemám pahýly. A kdybych přišel ještě o kloub, který mi zůstal, to už by byl opravdu průšvih.

Teď dokážu sedět na zadnici, ale musím ji zpevnit. Ty kosti, co mi v ní trčí, musejí být dost otlacené. Abych si je pak neulomil. Na kůži si taky musím udělat pořádné mozoly, abych pak vydržel tlak protézy. Už cítím, že tam mám takovou tvrdší kůži.

A vy jste kdo? Máma

„Házím za tebe, chlapče. Máš zase jedničku. Promiň, hochu... Aaaaaaaa! Teď nasadíme. Ne? Nechceš? Radši do domečku? Jistota je jistota. Posuňte ho někdo do domečku...“ Hrajeme „Člověče, nezlob se“ každý večer od té doby, co nám Iva hru dala (*fotografka Iva Zimová, pozn. red.*). Jsem tu se synem pořád, od začátku.

Nemít ruce je horší než nemít nohy. Posuňte mu tu figurku někdo! Jak si ji má posunout? A neházejte mu pořád dvojku.

Můj Žeňa tedy ruce má, ale nohy, ty jeho nožky...

Když byl na frontě, pořád jsme si telefonovali. Jednou byl dva dny nedostupný. Pak mi zavolal jeho velitel. Prý má poraněné nohy. Trošku. Tak proč s ním nemůžu mluvit? říkám si. Pak naskočil instinkt.

Další den jsem byla v nemocnici v Záporoží. A tam jsem ho uviděla... Nejdřív jsem si nevšimla, že nemá nohy. Byla jsem tak šťastná,

že jsem s ním. Najednou koukám – něco mu chybí!

Můžu se ho dotknout? ptám se doktora. Raději prý ne. Napadne mě: Hlavně že má alespoň ruce. Jinak by si s námi teď ani nezačal hrát.

V Záporoží jsem bydlela v hotelu. Druhý den jsem vstala v šest a jela zase do špitálu. Jenže tam bylo všechno ještě zavřené. I JIPka. Číhala jsem, až někdo půjde dovnitř. Přicházela ochranka. Vklouzla jsem za ní. Hlasitě jsem všechny zdravila jakoby nic – že nikoho nenapadne, že tam nepatřím. Jenže jsem zaobloudila. V ruce jsem měla košík. Všichni na mě zírali.

Visely tam pláště, tak jsem si jeden vzala, i návleky. Nejdřív si mě pletli se zdravotnicí, pak mě ale zastavila sestřička. A vy jste kdo? zeptala se. Máma, řekla jsem.

Sem nesmíte, ona na to. A já: Děvče, já jsem máma a mám tady syna. Takže mě za ním na pět minut pustíš. Když nepustíš, stejně se tam dostanu. Zkusme to udělat bez skandálu.

Pustili mě k němu.

Zrovna převlékali postel. Žeňa měl konečně otevřené oči. Nemohl mluvit, ale mrkal na mě. Byla jsem šťastná. Proto jsem přece porodila dítě, abych ho nenechala umřít dřív než sebe.

Vyšla jsem ven a sedla si na lavičku. Že počkám pár hodin, až přijde nová směna, a oni mě tam zase pustí.

Pustili mě ale až druhý den. A doktor už se mnou nepromluvil. Tak jsem na něj čekala a prosila, ale už za mnou nikdy nepřišel. Za tři dny Žeňu převezli do nemocnice v Dnipru. To už měl infekci. Jela jsem za ním.

Ubytoval mě tam u sebe v bytě zadarmo jeden dobrák, poskytoval střechu nad hlavou lidem jako já. Nic za to nechtěl. Tak jsem mu jednou uvařila boršč. Byl tak rád!

Za tři dny vezli Žeňu do Kyjeva. Já zase za ním. A tam zůstal v nemocnici už dva měsíce. Infekci se nedařilo překonat. Takže mu nohy řezali a řezali... Až konečně našli antibiotikum, které ho zachránilo. Ještě že mě tam nechali s ním bydlet na pokoji. V mikrovlnce jsem tam dokázala uvařit vareniky s tvarohem pro chlapce z celého patra. Všechno ranění vojáci.

Já se nenechám odbýt. Jsem máma fanatička. Chci s ním teď jet do Ameriky, že jim tam za oceánem ukážu, jak my tady na Ukrajině umíme vařit. Ale nechtějí mě vzít. Tak se vrátím do našeho domu v Brovarech, co Žeňa postavil. A budu čekat, až se mi vrátí s protézami.

Všechno bude dobré.

Bohdan Gadzevič: Jsem rád, že mě konečně dohoblovali

Bolí to, ale jen trochu. Byl jsem na menší operaci. Museli mi pahýl kvůli protéze kosmeticky upravit. Zbrousili kosti, aby netrčely a byly pěkně obaleny masem. Abych mohl mít tu bionickou protézu, víte? Tenhle kus hmoty je na nic. Asi to tady zapoměli Němci, když odsud v třiačtyřicátém odcházeli. A teď je dávají nám.

Ty, co umějí Američani, mají devadesát funkcí. Budu hýbat prsty! Ale je to drahé. Už jsem mohl být dál, ale nejdřív jsem po transfuzi dostal žloutenku C, pak se mi zvýšil cukr, tak jsem nemohl na sál. Teď mě konečně ohoblovali a je to fajn. Vzali mi obě ruce najednou. Náš nejlepší doktor na amputace a protézy docent profesor Alexandr Pavlovič Stecenko mě dělá. To mám ale štěstí!

Trénuju. Zkouším to i s touhle strašnou provizorní protézou na noze. Až seženu peníze, tak si zaplatím lepší. Zatím mám nasbíráno jen asi čtyři miliony hriven (*necelych 2,4 milionu korun, pozn. red.*), to je pro mě málo. Ale můj zaměstnavatel, víte, před válkou jsem pracoval jako řidič Ukrpošty

v Žitomiru, mi chce hodně doplatit. Takže na ruce snad už mít budu. Hlavně aby mi vydržela játra – trošku po té žloutence protestují. Jo, to máte pravdu, sám si nohu nenasadím, když nemám ani jednu ruku. Někdo mi vždycky musí pomoci. Tak se nemůžu o nic opřít, to dá rozum – když nemáš ruce, nemáš ani berle. Tak se mnou musí někdo jít, někdo místo berlí.

Já jsem se srovnal už i s tabletem. Dokážu teď najít, co potřebuju, i něco napsat. A až budu mít ty bioruce! To bude bomba. Já mám totiž v pahýlech docela dobrou citlivost. To je dobře.

A jizvy mi udělali opatrně, takové elegantní. Po tom zranění jsem měl strašlivě... škoda mluvit. Ale tady paní doktorka Oxana Andrejevna je výborná chiruržka. Patlala se s tím dost hodin.

Jo, pak jsem musel brát antibiotika, a taky

těch narkóz, těch jsem měl strááázně moc. Hlavně s nohou. Pořád mi ji řezali výš a výš, až dořezali, že to výš nejde.

Infekce, jo jo, infekce. Taky mi říkali, že mi to blbě zaškrtili. To zaškrcovaldo bylo asi blbý nebo to kluci blbě udělali. Co jsem mohl já? Já už jsem v tu chvíli ruce přece neměl. Čím bych si nohu asi zaškrtil?

Pamatuju si ten vrtulník, jak na mě letí. A šoupne to přímo do zákopu, kde se krčím. Rukama si zakryju obličej, víc toho nemám šanci stihnout. Pak blesk a výbuch. Je konec? Pomalu otevřu oči a před sebou mám krev a kosti. To byly moje ruce přece! Pořád je mám před očima.

Nejdřív mi proběhlo hlavou, že mi ruce někam spadly a měl bych je najít. Pak mi došlo, že jsou asi pryč. Alespoň že nohy mám celé, zaradoval jsem se. Zkusil jsem jít. Ale upadl jsem. Za mnou ležli ještě dva kluci. Jeden taky raněný, druhý jen ořesený. Ještě mi nasadili škrtidla. Musíme čekat, řekli. Tři hodiny jsme tam leželi. Teda, že bych ležel v klidu, to ne. Svíjel jsem se, řval a nadával. V našich lékárníčkách nejsou opiáty. Tu bolest musíte vydržet. A že to je něco! Dávali mi hodně pít

a do vody vhodili tabletky proti bolesti.

Střílelo se fest. Bylo šest večer. V devět, když to maličko utichlo, za námi přišli kluci zdravotníci a vynesli nás.

K vozu se ranění musejí dostat z tzv. nuly většinou sami nebo za pomoci dalších vojáků. Mnohým se to nepodaří.

Tady soused Valera, co se mnou leží na pokoji, nemá jen nohu, to je fajn. Šlápl na minu – vid', že jsi šlápl na minu? U Bachmutu. Protipěchotní. Jen chodidlo mu to vzalo. Jinak dobrý. Jenže mu samozřejmě taky dali zaškrcovaldo moc nahoru a pak osm hodin čekal v poli.

Nakonec se plazil sám. Kdo za ním půjde na minové pole, aby taky na něco šlápl? Nikdo. Z celé jeho skupiny – pět vás bylo, vid'? Z celé jeho skupiny nakonec přežil jen on. Kluk, co se plazil s ním, umřel nakonec na sále. Srdce.

Celé to trvalo moc dlouho, takže mu nohu museli uříznout docela vysoko. Kdyby se dostal do nemocnice hned, měl by nohu skoro celou. Vid', že bys ji měl celou?

Kdybychom uměli evakuovat raněné podle standardů NATO, tak se leccos zachrání. Tam to jde rychleji. Za 40 minut už máš ležet na operačním sále. Tady kolega se dostal do špitálu za osm hodin. A ještě má na frontě syna, chudák.

Žena mu umřela a kluka – třiaadvacet let, důstojník – má v zákopu. Spolu se přihlásili do armády, spolu bojovali – ale ty už jsi, Valero, asi dobojoval. On je strašně nervózní kvůli klukovi, víte. Ví, co se tam děje, tak se bojí ještě víc než ty mámy, co tam nikdy nebyly.

On si Valera myslí, že se ještě vrátí na frontu (smích). Za klukem. Možná když bude mít dobrou protézu, tak jako řidič to dokáže.

A já... Já, až budu mít ruce, tak přijďte a uvidíte, co dokážu. Už jsem si koupil sportovní boty na obě nohy, jak se těším, že někam vyrazím.

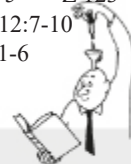
Musím zhubnout. Takže každý den skáču na jedné noze, abych něco shodil. Sakra, kdyby mi to škrtidlo tehdy dali níž! Mohl jsem tu nohu mít skoro celou.

Ale i tak to bude v pohodě.

Fotografie Ukrajinců jsou v Deníku N

K PŘÍPRAVĚ NA BOHOSLUŽBY O NEDĚLÍCH A SVÁTCÍCH

neděle 16.6.	11. v mezidobí
8 h. Lukavice	Ez 17:22-24 Ž 92
9 Mistrovice	2 Kor 5:6-10
9.30 Orlice	Mk 4:26-34
sobota 22.6.	18 h. Letohrad
neděle 23.6.	12. v mezidobí
8 h. Lukavice	Job 38: 1.8.-11 Ž 139
9 Mistrovice - pouť	2 Kor 5: 14-17
9.30 Orlice	Mk 4: 35-41
pondělí 24.6.	Slavnost Narození sv. Jana Baptisty
7.30 Letohrad	
sobota 29.6.	Slavnost Petra a Pavla
	18 h. Letohrad
neděle 30.6.	13. v mezidobí
8 h. Lukavice	Mdr 1:13-15 Ž 30
9 Mistrovice	2 K 8:7-15
9.30 Orlice	Mk 5:21-43
pátek 5.7.	Slavnost sv. Cyrila a Metoděje
8 h. Letohrad	
sobota 6.7.	svátek M. Jana Husa
	18 h. Letohrad
neděle 7.7.	14. v mezidobí
8 h. Lukavice	Ez 2:2-5 Ž 123
9 Mistrovice	2 Kor 12:7-10
9.30 Orlice	Mk 6:1-6

Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv, Václava v Letohradě

Adresa redakce: Hausenská 835, 561 51 Letohrad, tel. 465 620 357 • Redakce: Václav Vacek, Iva Marková, jazyková úprava Jana Kalousková • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz • uzávěrka je 20. každého měsíce
Rejstříkové č. MK ČR E 12797 • Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741